

Sygn.akt III AUa 697/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Teresa Suchcicka

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 grudnia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania D. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 lipca 2018 r. sygn. akt IV U 626/18

oddala apelację.

SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Marek Szymanowski

Sygn. akt III AUa 697/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z 1 marca 2018 r., wydaną na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1383) oraz ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2017 r., poz. 664), odmówił D. P. prawa do emerytury pomostowej. Organ rentowy wyjaśnił, że niezaistniały przesłanki do przyznania świadczenia, gdyż po 31 grudnia 2008 r. odwołująca nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

D. P. złożyła odwołanie od tej decyzji. Wskazała, że od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, wykonując prace wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w Wykazie A, Dziale XII, poz. 5 oraz w poz. 22 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wniosła o zmianę decyzji organu rentowego.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Powołał się na orzeczenie Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2013 r. (I UK 448/12) i stwierdził, że okres pracy od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. nie przekracza miesiąca, dlatego nie można uznać, że odwołująca spełniła warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wskazał, że D. P. legitymuje się łącznym stażem ubezpieczeniowym w

wymiarze 33 lat, 11 miesięcy i 29 dni, w tym stażem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w wymiarze 23 lat, 2 miesięcy i 1 dnia.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 26 lipca 2018 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał D. P. prawo do emerytury pomostowej od 1 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. D. P. świadczyła pracę na rzecz Stowarzyszenia(...)w (...) Środowiskowym (...) na stanowisku opiekuna. Stowarzyszenie ma dwa budynki. W jednym z nich jest Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych, w którym całodobowo przebywają 79 pensjonariusze. Wykonując pracę opiekuna odwołująca pomagała przy codziennych czynnościach jak ubranie, umycie, pomoc w karmieniu. Odwołująca pracowała od 7:00 do 15:00. Od 5 lutego 2018 r. odwołująca ponownie została zatrudniona przez Stowarzyszenie „(...)”, na czas określony do 31 grudnia 2018 r. na stanowisku opiekuna. Obecnie pracuje w drugim budynku dla osób z pobytem dziennym, gdzie odbywają się terapie zajęciowe. Przebywają tam osoby z lekkimi zaburzeniami i osoby starsze.

Sąd ustalił stan faktyczny sprawy na podstawie dokumentów, których wiarygodność i moc dowodowa nie była kwestionowana przez strony w toku postępowania. Oparł się także na zeznaniach świadka B. R. oraz odwołującej D. P., które ocenił jako wiarygodne, spójne i logiczne. Dodał, że świadek pracowała wspólnie z odwołującą i szczegółowo przedstawiła charakter pracy odwołującej, opisując także warunki pracy panujące w (...) Pomocy (...) prowadzonym przez Stowarzyszenie (...)Zeznania te zasadniczo korelowały z przedłożonymi dokumentami, w tym świadectwem pracy, i nie wzbudzały wątpliwości Sądu co do ich prawdziwości.

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 4 i art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2017 r., poz. 664), które określają przesłanki przyznania prawa do emerytury pomostowej. W świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. Natomiast w przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy) (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 marca 2012 r., II UK 164/11).

Sąd odwołał się ponadto do art. 3 ust. 1 i ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, które zawierają definicję prac w szczególnych warunkach i definicję prac o szczególnym charakterze. Wskazał, że za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1 (art. 3 ust. 4 ustawy), a za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3 (art. 3 ust. 5 ustawy). Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 3 ust. 7 ustawy). Sąd stwierdził, że w myśl art. 32 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1 (prawo do emerytury), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Zgodnie z ustępem 4 tego przepisu, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepisy te to rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983

r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). Wyszczególnienie prac uznawanych za wykonywane w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zawierają wykazy A i B stanowiące załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Ponadto zgodnie z § 4 ust. 3 powołanego rozporządzenia do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach, o których mowa w ust. 1, zalicza się także okresy pracy górniczej w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin oraz okresy zatrudnienia na kolei w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin, a także okresy pracy lub służby, o których mowa w § 5-10.

Sąd za bezsporne przyjął, że D. P. ukończyła 55 lat oraz legitymuje się ogólnym stażem ubezpieczeniowym wynoszącym 33 lat, 11 miesięcy i 29 dni i stażem pracy w warunkach szczególnych wynoszącym 23 lata, 2 miesiące i 1 dzień. Na dzień złożenia wniosku o świadczenie odwołująca nie pozostawała także w zatrudnieniu z uwagi na rozwiązanie stosunku pracy. Zdaniem Sądu wymóg określony w art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć jako warunek rozwiązania stosunku pracy z ostatnim pracodawcą zatrudniającym pracownika przed dniem spełnienia pozostałych warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 7 kwietnia 2011 r., (...) SA/Gd 84/11, LEX nr 785901). Sąd podkreślił, że rozwiązanie stosunku pracy naraża ubezpieczonego oraz członków jego rodziny na definitywną utratę źródła utrzymania. Taka sytuacja może wystąpić, gdy po rozwiązaniu stosunku pracy i złożeniu przez ubezpieczonego wniosku o emeryturę pomostową organ rentowy wyda decyzję odmawiającą ustalenia prawa do emerytury pomostowej. Na gruncie przedmiotowej sprawy irrelevantnym jest zatem, że odwołująca podjęła zatrudnienie w późniejszym okresie.

Sąd stwierdził, że organ rentowy nie kwestionował większości przesłanek do przyznania odwołującej emerytury pomostowej, poza jedną wskazaną w art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych. Sporne było zatem to, czy odwołująca po 31 grudnia 2008 r. wykonywała pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. W tym zakresie organ rentowy nie kwestionował co do zasady samego świadczenia pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, lecz twierdził, że okres pracy odwołującej jest zbyt krótki, gdyż nie wynosi nawet pełnego miesiąca pracy, a zatem nie może stanowić kontynuacji zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd nie zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego. Podkreślił, że emerytura pomostowa jest świadczeniem stanowiącym element nowego systemu emerytalnego, o czym świadczy m.in. fakt adresowania jej do pracowników urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Konstrukcja ryzyka socjalnego stanowiącego przedmiot ochrony gwarantowanej przez to emeryturę pomostową odbiega jednak od koncepcji ryzyka starości przyjętej w systemie emerytalnym zdefiniowanej składki. Nabycie prawa do emerytury pomostowej jest uzależnione od spełnienia licznych przesłanek odnoszących się do przebiegu ubezpieczenia oraz warunków dotyczących biologicznych i ekonomicznych skutków świadczenia pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze oraz procesu starzenia się. Oznacza to, że emerytura pomostowa jest świadczeniem zapewniającym ochronę przed ryzykiem zaprzestania pracy przed osiągnięciem wieku emerytalnego z powodu domniemanej niezdolności do pracy będącej konsekwencją długiego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Oznacza to, że zarówno wykładnia celowościowa, jak i literalna powoływanej normy prawnej nie pozwala na dokonywanie tak daleko idących ograniczeń, w szczególności w sytuacji, gdy odwołująca przepracowała 28 dni, wykonując pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, po 1 stycznia 2009 r. Sąd zaznaczył, że sama ustawa nie określa ram czasowych odnośnie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 po 31 grudnia 2008 r., czy też prac w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przed 1 stycznia 1999 r. Ustawa wskazuje jedynie, że łącznie okres ten ma wynosić co najmniej 15 lat. Okresy ww. prac mają przypadać zarówno przed 1 stycznia 1999 r., jak i po 31 grudnia 2008 r. Taka sytuacja występuje też w niniejszej sprawie. Skoro odwołująca przez wiele lat wykonywała pracę w szczególnych warunkach, to przysługuje jej ochrona przed omówionym ryzykiem zaprzestania pracy przed osiągnięciem wieku emerytalnego z powodu domniemanej niezdolności do pracy będącej konsekwencją długiego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o

szczególным charakterze. Zdaniem Sądu taki wniosek jest tym bardziej uzasadniony w obliczu świadczenia przez odwołującą pracy od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r., tj. przez 28 dni.

Na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd uznał, że od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. odwołująca stale i w pełnym wymiarze wykonywała pracę określoną w załączniku 2 w poz. 22, tj. prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Odwołująca świadczyła w tym okresie pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, opiekując się osobami przewlekle psychicznie chorymi. Ten okres zatrudnienia wraz z uznanymi przez organ rentowy okresami pracy wykonywania prac w szczególnych warunkach lub prac w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, pozwoliły Sądowi na ustalenie, że odwołująca spełniła wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie świadczenia, a wydana w tym przedmiocie decyzja przez organ rentowy była wadliwa. Sąd przyjął zatem, że D. P. spełniła wszystkie przesłanki do przyznania emerytury pomostowej, dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz powołanych przepisów prawa materialnego przyznał odwołującej emeryturę pomostową od 1 lutego 2018 r.

Apelację od tego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 4 pkt 6 w związku z art. 3 ust. 1 i 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 664 ze zm.) przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w twierdzeniu, że odwołująca spełnia określone w art. 4 warunki do nabycia świadczenia, mimo że z okoliczności sprawy wynika, że po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach przez okres wystarczający do zaliczenia pracy będąc w długotrwałym oddziaływaniu na czynniki ryzyka, tj. w okresie nieprzekraczającym 1 miesiąca. Organ rentowy powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 15 stycznia 2013 r. (I UK 448/12), z którego wynika, że po 31 grudnia 2008 r. praca w szczególnych warunkach musi być wykonywana co najmniej miesiąc, mimo że ustawodawca nie określił ram czasowych wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości, tj. o oddalenie odwołania, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Olsztynie do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Z niekwestionowanych przez strony ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że D. P. posiada ogólny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 33 lat, 11 miesięcy i 29 dni, w tym staż pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w wymiarze 23 lat, 2 miesięcy i 1 dnia. W okresie od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. D. P. świadczyła na rzecz Stowarzyszenia (...)” pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Domu Pomocy Społecznej (...) na stanowisku opiekuna osób przewlekle psychicznie chorych. Od 5 lutego 2018 r. odwołująca ponownie została zatrudniona przez Stowarzyszenie (...) na czas określony do 31 grudnia 2018 r. na stanowisku opiekuna osób z lekkimi zaburzeniami, które odbywają terapię zajęciową w ramach pobytu dziennego.

Kwestia sporna w sprawie dotyczy wyłącznie wykładni art. 4 pkt 6 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 664).

Warunki niezbędne do nabycia prawa do emerytury pomostowej określają art. 4 i art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Zgodnie z treścią art. 4 ustawy, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w

szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych; 7) nastąpiło rozwiązanie z nim stosunku pracy. W myśl art. 49 ww. ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

D. P. urodziła się po 31 grudnia 1948 r., ukończyła 55 lat, udokumentowała okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 33 lat, 11 miesięcy i 29 dni, w tym staż pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w wymiarze 23 lat, 2 miesiące i 1 dnia, przed 1 stycznia 1999 r. wykonywała pracę w szczególnych warunkach (do której zalicza się okres zatrudnienia na kolei w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin). Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że odwołująca spełniła przesłankę rozwiązania stosunku pracy, o której mowa w art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Apelacyjny podziela w tym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego i stanowisko Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. wyrażone w wyroku z 7 kwietnia 2011 r. ((...) SA/Gd 84/11), z których wynika, że wymóg określony w art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć jako warunek rozwiązania stosunku pracy z ostatnim pracodawcą zatrudniającym pracownika przed dniem spełnienia pozostałych warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej. Ten warunek odwołująca spełniła, bowiem po zakończonym okresie zatrudnienia jako opiekunka osób przewlekle psychicznie chorych (trwającym od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r.), dopiero 5 lutego 2018 r. odwołująca ponownie podjęła pracę jako opiekunka (ale już osób z lekkimi zaburzeniami) na podstawie nowej umowy o pracę zawartej z dotychczasowym pracodawcą. Zresztą przesłanka „rozwiązania stosunku pracy”, o której mowa w art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych nie była kwestionowana przez organ rentowy.

Spór koncentrował się wokół kwestii spełnienia przez odwołującą warunku wykonywania po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, czyli warunku określonego w art. 4 pkt 6 cytowanej ustawy. Innymi słowy, czy okres zatrudnienia odwołującej w Stowarzyszeniu (...)w Domu Pomocy Społecznej (...) przypadający od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. w rozmiarze 28 dni, na stanowisku opiekunki osób przewlekle psychicznie chorych, można zakwalifikować jako pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 tej ustawy prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Ustęp 3 art. 3 ustawy stanowi, że prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy. Zgodnie z art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1, a za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3. Do prac o szczególnym charakterze zaliczają się m.in. prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z 12 marca 2004

r. o pomocy społecznej, które to prace zostały wymienione w pozycji 22 Wykazu prac o szczególnym charakterze, stanowiącego załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Bezspornie pracę wykonywaną przez D. P. na stanowisku opiekunki osób przewlekle psychicznie chorych w domu pomocy społecznej należy uznać za pracę wykonywaną w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Z treści świadectwa pracy z 31 stycznia 2018 r. wynika, że od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. D. P. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę opiekuna. Zeznania odwołującej i świadka B. R. potwierdzają, że w tym okresie odwołująca sprawowała opiekę na osobami przewlekle psychicznie chorymi, które są podopiecznymi Domu Pomocy Społecznej (...). Niewątpliwie tego rodzaju praca jest wymieniona w pozycji 22 Wykazu prac o szczególnym charakterze, stanowiącym załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Organ rentowy nie kwestionował w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji ani w postępowaniu apelacyjnym wiarygodności świadectwa pracy z 31 stycznia 2018 r. ani zeznań odwołującej i świadka, nie kwestionował więc warunków, w jakich pracowała odwołująca i charakteru pracy, jaką wykonywała w okresie od 4 stycznia 2018 r. do 31 stycznia 2018 r. Organ rentowy prezentuje jednak stanowisko, że po 31 grudnia 2008 r. do stażu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze może zostać zaliczony jedynie okres pracy w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, jeżeli taka praca była wykonywana przez co najmniej miesiąc.

Przechodząc do oceny zarzutu organu rentowego naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, należy wyjaśnić, że literalna wykładnia tego przepisu nie wskazuje, aby ustawodawca określił minimalny okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z 25 października 2016 r. sygn. akt II UK 373/15, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje takiej osobie, która oprócz spełnienia innych warunków, wykazuje okres pracy w warunkach szczególnych (lub o szczególnym charakterze). Długość tego okresu pracy może być różna, w zależności od tego, czy pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych ubezpieczony wykonywał po 31 grudnia 2008 r., czy tylko wcześniej. W pierwszym przypadku wystarczy jakikolwiek okres takiej pracy, a w drugim – konieczne jest wykazanie co najmniej 15-letniego jej okresu. Nie jest więc tak, że dla nabycia prawa do tego świadczenia wystarczające jest wykonywanie pracy w warunkach szczególnych (lub o szczególnym charakterze), niezależnie od tego, czy może być ona tak kwalifikowana w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Najwyższy w ww. orzeczeniu odnosi się do prac wykonywanych w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, ale zaprezentowane stanowisko dotyczy również prac o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 3 tej ustawy. Niewątpliwie zatem zarówno z literalnego brzmienia art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i z cytowanego wyżej orzeczenia Sądu Najwyższego wynika jednoznacznie, że brak jest jakiegokolwiek kryterium czasu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, warunkującego zakwalifikowanie tego okresu zatrudnienia jako okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po 31 grudnia 2008 r. w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W świetle powyższego, nie można zgodzić się z organem rentowym, że wykonywanie przez odwołującą stale i w pełnym wymiarze czasu przez 28 dni pracy o szczególnym charakterze nie spełnia kryterium stażu pracy o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Apelacyjny nie podziela w tym zakresie stanowiska organu rentowego prezentowanego zarówno w odpowiedzi na odwołanie, jak i w apelacji, że warunkiem zaliczenia okresu zatrudnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po 31 grudnia 2008 r. jest minimalny czas trwania tego okresu pracy wynoszący co najmniej miesiąc. Na poparcie swojej tezy organ rentowy powoływał się na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z 15 stycznia 2013 r. sygn. akt I UK 448/12. W wyroku tym Sąd Najwyższy stwierdził, że: „Z wykładni art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych wynika obowiązek zaliczania do okresów pracy w szczególnych warunkach lub

szczególным charakterze także zatrudnienia w takich warunkach w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r. Artykuł ten zawiera dodatkowe warunki, aby praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana przed 1 stycznia 1999 r. oraz po 31 grudnia 2008 r., jednak nie określa ram czasowych odnośnie stażu 15 lat pracy w tych warunkach. Ten okres 15 lat może więc dotyczyć całego okresu ubezpieczenia, jednak co najmniej jeden miesiąc musi przypadać przed 1 stycznia 1999 r. oraz jeden miesiąc po 31 grudnia 2008 r. Także z art. 49 ustawy wynika, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, jeżeli spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; oraz w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Skoro więc nawet niewykonywanie pracy w pewnych wypadkach po 31 grudnia 2008 r. może uprawniać do emerytury pomostowej, to tym bardziej do 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach można uwzględnić okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed tą datą”.

Analizując niniejszą sprawę, należy wskazać, że odnosi się ona do innego stanu faktycznego niż rozpoznawana przez Sąd Najwyższy. Przedmiotem sporu w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy było ustalenie, czy 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze może dotyczyć także zatrudnienia w takich warunkach w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r. W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył okresu trwania (długości) pracy w szczególnych warunkach wykonywanej po 31 grudnia 2008 r. Ponadto Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę nie jest związany orzeczeniem Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt I UK 448/12.

W myśl art. 3 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach pomostowych, wymogiem pozwalającym na uznanie wykonywania przez pracownika prac, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 3, jest ich wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy. Wymaganie to jest związane z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w tym ostatnim przepisie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 lipca 2013 r., III UK 106/12).

W ocenie Sądu Apelacyjnego uwzględnienie do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia na stanowiskach wymienionych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych nie zależy od tego, przez jaki okres po 31 grudnia 2008 r., tj. liczbę dni, miesięcy, czy lat praca była wykonywana, lecz od okoliczności i warunków jej wykonywania. Stawianie przez organ rentowy dodatkowych wymogów koniecznych do uzyskania prawa do emerytury pomostowej nieprzewidzianych w ustawie, tj. okresu świadczenia pracy w warunkach szczególnych, jest nieuprawnione i świadczy o stosowaniu przez organ rentowy zawężającej wykładni prawa.

Reasumując zatem, wbrew zarzutom organu rentowego, Sąd Okręgowy dokonał właściwej oceny spełnienia przez odwołującą przesłanki z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, a w rezultacie zasadnie stwierdził, że po 31 grudnia 2008 r. D. P. wykonywała pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Należy zatem przyjąć, że spełniła ona wszystkie wymagane do uzyskania prawa do emerytury pomostowej przesłanki określone w art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Z tego względu podniesione przez organ rentowy w apelacji zarzuty prawa materialnego są niezasadne.

W tym stanie rzeczy apelacja podlega oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Teresa Suchcicka SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Marek Szymanowski